3.2.2021 EOAK/674/2021

Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Viite: Liikenne- ja viestintävaliokunnan kutsu kuulemiseen ja lausuntopyyntö 29.1.2021

ASIA: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yksityistielain 58 §:n ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta sekä luotsauslain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 263/2020 vp)

Yllä mainitussa lausunto- ja kuulemispyynnössä on teemaksi ilmoitettu erityisesti K 15/2020 vp (Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2019), kohta 4.19.3. Ratkaisuja, jonka osalta esitän lausuntonani kunnioittaen seuraavan.

Oikeusasiamies on viime vuosina useissa päätöksissään arvioinut viranomaisten virallisista laissa säädetyistä nimistään käyttämien lyhenteiden ja muiden oheisnimien asianmukaisuutta. Ratkaisuissa on hyvän hallinnon ja kielellisten velvoitteiden asettamien vaatimusten pohjalta muodostettu muun muassa seuraavat keskeiset periaatteet:

- oheisnimen tulee esiintyä aina viranomaisen virallisen nimen yhteydessä ja niin, ettei epätietoisuutta tai sekaannusta viranomaisesta synny
- pelkkää oheisnimeä voidaan käyttää vain sisäisessä toiminnassa
- viranomainen ei voi esiintyä vain oheisnimellä, vaikka se ennen pitkää vakiintuisikin yleisessä kielenkäytössä.
- jos oheisnimi muodostetaan viranomaisen nimestä lyhenteenä, se on muodostettava molemmilla kansalliskielillä samoin periaattein.

Kertomusvuonna 2019 ratkaistiin muun muassa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimivien tahojen nimiä koskeneita asioita. Ratkaisut koskivat Liikenne- ja viestintäviraston Traficom-oheisnimeä, Väyläviraston Väylä-oheisnimeä ja valtion liikenteenohjausyhtiön vain englanninkielistä virallista nimeä Traffic Management Finland. Kahteen viimeksi mainittuun liittyy käsittelyssä olevan kertomusvuoden jälkeen muutoksia, jotka on syytä tuoda esiin myös tässä yhteydessä.

Oikeusasiamiehellä ei ollut hyvän hallinnon eikä kielellisten velvoitteiden näkökulmasta perusteita puuttua Liikenne- ja viestintäviraston Traficom-oheisnimen käyttöön eikä sen muodostamisen tapaan, koska Liikenne- ja viestintävirasto ilmoitti noudattaneensa aiemmassa Liikenteen turvallisuusviraston Trafi-oheisnimeä koskevassa oikeusasiamiehen ratkaisussa esitettyjä edellä lueteltuja lähtökohtia.

Sen sijaan oikeusasiamies piti Väyläviraston Väylä-oheisnimeä lainvastaisena ja pyysi virastoa ilmoittamaan toimenpiteistään oikeusasiamiehen päätöksen johdosta. Virasto toimitti ilmoituksen, jota oikeusasiamies ei pitänyt riittävänä, koska virasto ei ollut ottanut kantaa siihen, miten Väylä-oheisnimi tai vain kyseisen sanan sisältävä logo toteutti kansalliskielten tasapuolisen kohtelun vaatimuksen. Oikeusasiamies jatkoi asian käsittelyä omasta aloitteesta. Väylävirasto ilmoitti vuonna 2020 luopuneensa Väylä-oheisnimestä. Oikeusasiamies piti Väyläviraston lopulta täytäntöön panemia toimenpiteitä asianmukaisina ja oikeusasiamiehen aiemman ratkaisukäytännön lähtökohtien mukaisina. Asia ei siksi enää edellyttänyt jatkotoimenpiteitä (2431/2020).

Kertomusvuoden päätökset koskivat myös julkisia hallintotehtäviä (liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut) tuottavan valtion kokonaan omistaman konsernin silloista nimeä Traffic Management Finland Oy. Oikeusasiamiehen mukaan olisi vahvoin perustein voitu lähteä siitä, että nimi olisi muodostettu ottamalla huomioon kielilain ja hallintolain vaatimukset samalla tavalla kuin viranomaisten nimien kyseessä ollen, koska nyt oli perustettu kokonaan uusi yhtiö julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi ja uutta nimeä oltiin vasta muodostamassa. Oikeusasiamies ei pitänyt muodostunutta lopputulosta kielellisestä ja hyvän hallinnon näkökulmasta tyydyttävänä.

Konsernin virallinen nimi on nyttemmin muutettu vuoden 2021 alusta siten, että liikenteenohjauskonserniin kuuluvien yhtiöiden uudet nimet muodostuvat palvelutarjontaa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi kuvaavan sanan lisäksi yhteisestä Fintraffic-nimestä. Esimerkiksi aiempi Traffic Management Finland Oy on suomeksi Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy ja ruotsiksi Trafikstyrningsbolag Fintraffic Ab.

Kyseinen uusi nimiyhdistelmä vastaa siten muodostamistavaltaan monien viranomaisten omaksumaa laissa säädetystä virallisesta nimestä ja itse kehitetystä oheisnimestä muodostuvaa nimikäytäntöä (vrt. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom).

Liikenteen palveluista annetun lain muutosehdotus liittyy laissa palveluntuottajaksi nimetyn Traffic Management Finland Oy:n nimenmuutokseen. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan yhtiön uusi toiminimi päivitetään lakiin teknisenä muutoksena. Säätämisjärjestyspe-

rusteluista (124 §) ilmenee muun muassa, että liikenteen palveluista annetun lain voimassa olevia 179 §:n 2 ja 3 momentteja täsmennettiin valiokuntakäsittelyssä viittaamalla palveluntarjoajan sijasta nimenomaisesti Traffic Management Finland Oy:öön, kun laki mahdollistaa kyseisten tehtävien hankkimisen ainoastaan yhtiöltä (LiVM 18/2020 vp).

Nyt ehdotetun muutoksen sinänsä lainsäädäntöteknisestä luonteesta huolimatta taustalla on mielestäni kuitenkin olennaisesti merkittävämpi kysymys kansalliskielten käyttämisestä myös yksityisten julkista hallintotehtävää hoitavien yhteisöjen nimissä. Julkisia hallintotehtäviä on annettu ja annetaan enenevästi yksityisten toimijoiden hoidettaviksi, minkä vuoksi asialla on yleistä merkitystä.

Nyt tarkastelussa olevan yhtiön nimestä ei sinänsä ole säädetty yhtiön perustamista koskevassa lainsäädännössä, mutta se on alun alkujaan kuitenkin perustettu julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi.

Etenkin silloin, kun alun alkujaan perustetaan täysin uusi valtionyhtiö lähinnä tai yksinomaan julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi ja yhtiö mainitaan lainsäädännössä nimeltä palveluntuottajana, yhtiön nimen ymmärrettävyys korostuu myös lainsäädännön selkeyden näkökulmasta. Nimen ymmärrettävyyteen kuuluu yleisesti muun muassa se, että nimi kuvaa toimintaa, jota asianomainen taho harjoittaa, ja se on esitettävissä kummallakin kansalliskielellä. Tästä ja oikeusasiamiehen aiemman ratkaisukäytännön näkökulmasta Traffic Management Finland Oy:n jo toteuttamaa nimenmuutosta voidaan lähtökohtaisesti pitää vähintäänkin oikeansuuntaisena. Korostan kuitenkin sitä, ettei asia ole toistaiseksi ollut oikeusasiamiehen arvioitavana.

Esittelijäneuvos Mikko Sarja

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.